

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

<p>Vse spise, v ocenc poslane knjige itd. ie pošiljati samo na naslov:</p> <p>Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.</p> <p>Rokopisov ne vračamo.</p> <p>Vse pošiljatve je pošiljati franko.</p>	<p>Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.</p> <p>Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno.</p> <p>Posamezna številka po K 2.—.</p>	<p>Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin.</p> <p>„ „ dvakrat . . . 1 „ 50 „</p> <p>za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 60 vin.</p> <p>Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.</p>	<p>Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:</p> <p>Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I</p> <p>Poštni čekovni urad št. 11.197.</p> <p>Reklama-tije so proste poštnine.</p>
	<p>Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.</p>	<p>Telefon uredništva št. 312.</p>	<p>Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.</p>

JAKOB DIMNIK:

Naš prijatelj dr. Ivan Tavčar.

Kako malo jih je, ki se morejo s ponosno samozavestjo ozirati na svojo preteklost ter uživati pod plodonosnim drevsom lastnega dela in zaslug dostojen počitek — otium cum dignitate. Eden izmed teh srcanih mož je gotovo naš prijatelj **Dr. Ivan Tavčar**, ki je praznoval dne 28. avgusta svojo rojstno sedemdesetletnico in dne 29. avgusta pa svoj sedemdeseti god. Njegove zasluge za slovenski narod so tako ogromne, da bo slovelo njegovo ime v zgodovini slovenskega naroda na vekov veke. S ponosom se ozira danes naš ljubljani jubilar na svojo plodonosno preteklost, s prijaznim in smešljajčim obrazom zre tudi v bodočnost, ker je lahko prepričan, da si je postavil s svojim delom na literarnem in političnem polju in pa tudi kot človek najboljšega srca med slovenskim narodom tak spomenik, ki ga ne bo nikdar ogledal in izpodjedel časa zob! Blagor mu!

Med mnogimi prijatelji, ki so se zasluznemu jubilarju ob njegovi sedemdesetletnici poklanjali in mu izražali svoje najodkritosrčnejše čestitke in voščila, prihaja tudi slovensko napredno učiteljstvo z gorečo željo in prošnjo, naj nam dobrotno nebo ohrani našega odkritosrčnega prijatelja in dobrotnika v veliko korist slovenskega naroda in posebej še v korist slovenskega naprednega učiteljstva do skrajnih mej človeškega življenja. Bog daj!

Nikdar ne bomo pozabili napredni učitelji, kako goreč zagovornik in zaščitnik nam je bil jubilar **dr. Ivan Tavčar** v tistih časih, ko sta Šušteršič in Lampe vitela svoj bič nad glavami napred. učiteljstva in nam numerirala kosti. Marsikdo bi bil vsled družinskih razmer omah-

nil vsled prehudega pritiska in Bog ve, kaj bi se zgodilo s slovenskim šolstvom in učiteljstvom, ko bi ne bili imeli župana dr. Ivana Tavčarja, deželnega in državnega poslanca dr. Ivana Tavčarja, deželnega odbornika dr. Ivana Tavčarja in člana deželnega šolskega sveta dr. Ivana Tavčarja. Na vseh teh mestih je naš prijatelj dr. Ivan Tavčar z največjo gorečnostjo zastopal koristi slovenskega šolstva in slovenskega naprednega učiteljstva, ki ga bo nosilo zapisanega v svojih hvaležnih srcih do konca dni. In ko bo zgodovinar pisal boj naprednega učiteljstva s klerikalizmom, bo zapisal dr. Tavčarjevo ime v to zgodovino z zlatimi pismeni. Zato kličemo iz dna srca: Slava jubilarju dr. Ivanu Tavčarju!

IV. D.:

Pašičevo stališče o vprašanju državnega uradništva in učiteljstva.

Ministrski predsednik Pašič je te dni podal temeljno formulo, na kateri naj se reši uradniško vprašanje in je hkrati povdarjal nužnost rešitve tega vprašanja. Njegovo stališče se točno krije z našimi naziranjmi, ki smo jih imeli čisto priložnost izraziti v našem glasilu in na katerem stališču stojimo še danes glede personalne stanovske politike. Tudi šolsko personalno politiko zadevajo predsednikove besede in ravno prosvetno uradništvo, t. j. učiteljstvo, naj bi bilo najbolj oproščeno politično strankarskih vplivov, ki ga ovirajo, da se ne more povspeti na ono višino vzvišenosti v prosvetnem delu in poklicu, ki bi jo moralo imeti — v korist narodu in državi.

Izjava ministrskega predsednika je sledeča: »Vsled osebnih uradniških vprašanj pride čisto do nesoglasja in celo do

formalnih kriz v situaciji. Vse to se godi zato, ker je naše uradništvo razdeljeno po strankah in kot tako večkrat ni na oni višini objektivnosti, na kateri bi moralo biti. Zato je treba hitro izdelati zakon o uradništvu, ker mora biti uradnik samo državni uslužbenec in se ne sme vtičati v politiko.«

Personalna vprašanja so tudi med učiteljstvom najdelikatnejši del šolske politike, ker jih politične stranke izrabljajo in zlorabljajo najbolj potom šolskih korporacij in uprave v ojačenje svojih strankarskih namenov. V tem smislu se nanašajo besede ministrskega predsednika glede osebnih uradniških vprašanj tudi na učiteljstvo.

Ako hoče imeti država dobro učiteljstvo tedaj ga mora oprostiti izrabljanja in zlorabljanja njegovega prosvetnega dela in poklica od političnih strank. Politične stranke bi morale postaviti kulturni interes države nad strankarske interese in bi morale presojati učiteljska in prosvetna vprašanja strogo le na podlagi načela socialne pravičnosti in eksistenčnega prava, odgovarjajočega važnosti socialnega dela in socialni stopnji učiteljstva.

V ta namen je treba v prvi vrsti uvesti strogo objektivnost v šolske korporacije in upravo, io oprostiti prevelikih politično-strankarskih vplivov ter tako dvigniti njih avtoriteto stroge objektivnosti.

Za izid iz te situacije je slovensko učiteljstvo že stavilo svoj konkretni predlog v načrtu šolskega zakona na ta način: da se poleg šolskih korporacij in vzajemno z njimi osnujejo tudi učiteljske zbornice, katerim se poleg drugega delokroga odkazuje personalna vprašanja kot samoupravna vprašanja.

Učiteljske zbornice bi bile znatna olajšava šolski upravi in bi odgovarjale

tudi duhu moderne in demokratične državne šolske uprave.

Tudi narodno - prosvetno in gospodarsko delo učiteljstva je potreba dvigniti iz gonje politično-strankarskih bojov in izrabljanja na ta način, da ga država prevzame pod svoje okrilje in mu da značaj nestranskega, oficijoznega uradnega posla.

Narodno - prosvetno in gospodarsko delo je dobilo pri nas absolutni strankarski značaj. In ravno radi tega dela se je vršila proti učiteljstvu med masami naroda od strani političnih strank največja gonja in demagogija.

Mesto da bi rasel ugled učiteljstva med narodom ravno zaradi izvenuradnega narodno - prosvetnega in gospodarskega dela, je zaradi istega največ trpel, ker so ga politične stranke izrabljale v demagogijo proti učiteljstvu za svoje politično-strankarske smotre in ker so si kulturno delo osvojele tudi kot sredstvo za ojačenje svoje politično-strankarske moči.

Narodno - prosvetno, kulturno in gospodarsko delo učiteljstva so taksirale protiačiteljske politične stranke za vtikanje učiteljstva v politiko.

Naša država si je osvojila tudi narodno - prosvetno delo pod svoje okrilje in člen 16 vidovdanske ustave govori jasno: »Vse naprave za izobrazbo so pod državnim nadzorstvom. Država podpira delo za narodno prosveto.«

Državna uprava ima v ta namen za vpeljavo tega dela že delno organizirane posebne oddelke. Gre pa za to, da se ne pridobi dobrine gorenje določbe ustave samo za meščanstvo, temveč da se postavi organizacija te dobrine na najširši temelji, za najširše plasti naroda, za priprosto ljudstvo, ki jih je še bolj potrebno kot inteligencija.

LISTEK

VILKO MAZI: (Epilog.)
Koncertna turneja ljubljanskega učiteljskega pevskega zborar

Prezrl sem v svojem poročilu tega ali onega, ki je pomagal, da je imel zbor čim najlepšo pot in najboljše uspehe. Ni se zgodilo vedoma in namenoma in zdaj ne bom več popravljaj »greha«. Mislim, da so to bolj samoljubne malenkosti, ki med nami nimajo mesta. Kjer gre za dobro stvar, se umaknejo imena.

Potrebno pa se mi zdi, da se poglobim v celotno sliko ter tako najdem nekaj smernic za bodočnost.*)

Naš pevski zbor je tako važen faktor v naši organizaciji, da bi se morali tega še vse bolj zavedati, nego se že. Ne samo, da mu je naloga širiti moč in lepoto naše pesmi, tudi drugo zadačo ima: dvigati veljavo in ugled našega stanu. Zdi se mi, da so se tega v polni meri zavedali naši tovariši in tovarišice vse od Radgone do Ptuj. Če so se žrtvovali zboru, so se žrtvovali tudi sebi. Zborovi uspehi morejo biti tudi v njihovo korist. Oni za zbor, zbor zanje! Čast jim še enkrat, vsem po vrsti!

*) Mimogrede omenim, da sem se udeležil turneje izključno kot poročevalac, zato nisem »sam svoj sodnik.«

Morda nisem samo sanjav optimist, če mislim, da imajo tudi drugi tovariši in tovarišice po naši širni domovini ta lep čut — stanovsko zavednost in ne dvomim, da bodo tudi oni tako storili svojo dolžnost, kadar jim bo zbor ponudil priliko.

Kako pa je v Ljubljani? — Brž se bo kdo oglašil: »Kaj pa skomizgaš tako skeptično? Udeležil sem se koncerta v »Unioni« in zabavnega večera v »Tivoliju«, ali hočeš še več?« Moj odgovor: pre malo je. Če se ne motim, je že Prelovec povedal, da bi bil zbor lahko močnejši po številu. Prav je povedal! Ni zlomek, da bi ne bilo med ljubljanskim učiteljstvom vsaj sto pevskih grl! Še več jih je, ali... Res je in po sebi vem, da ima marsikdo težke ovire: oddaljeno stanovanje, bolehnost in še marsikaj. Koliko pa jih je, ki nimajo drugega nego prazen izgovor! To se pravi: stanovske zavednosti jim manjka. In če jih naleti to moje »skomizganje«, naj pokažejo jeseni, ko se bodo zopet začele pevske vaje, da sem se korenito zmotil in v samo veselje mi bo...
 Da nam mora biti skrb na obstanke zboru, o tem ni nikakega dvoma. Mislimi moramo celo, da pošliemo zbor čez par let v inozemstvo, predvsem k našim slovenskim bratom ob Labi in Visli, pa tudi še dalje. Kolike koristi bi bile take turneje za naš stan! Ali naj bo to samo »música futura«? Nikakor! Ampak beseda, ki naj meso postane! Zbor ima že zdaj lep material, treba mu je le še okrepitev, da

se hkrati zamaše vrzeli sedanjega nezgomerja glasov in čez par let lahko stopi brez skrbi in vsak svetovni koncertni oder. Seveda zavisi to poleg drugih okoliščin še od dveh »conditio sine qua non«, to je avtoriteta pevovodje in disciplina zboru.

Ali je Juvanec na mestu? Če ni že preveč v letih, morda tudi premehak? Kaj bi leta! Duš in srce sta merilo življenja. In po tem merilu je Juvanec še čvrst in čil mladenič, čeprav ima že za sabo trideset let trde službe. Vselej dovzeten za dobro misel, vedno poln inicijative, graciozen v kretnji, dokraja orientiran v naši glasbeni literaturi, moister ritma, priljubljen komponist, torej same vrline. Samo premehak da je? No, jaz ne vem, čemu bi se ne dalo opraviti tudi brez robatosti in rohnjenja? Niso bile slabe »Hubadove vaieti« ali to je nekaj čisto individualnega, da še kopije ne prenese. Klavirni zbor, če mu je treba biča, če nima sam v sebi tiste sile, ki se ji pravi disciplina. Juvanec je torej docela na mestu, oče svojemu zboru in danes je stvar taka, da zbor z njim ostane, brez njega pade!

Kako pa je z disciplino zboru? Že v svojih poročilih sem omenil, da še marsikaj manjka. Manjka predvsem stroge solidarnosti, ne povsod, vendar v toliki meri, da je to dostikrat mučno. Sleherno samoljubje mora vkraj! Korist skupnosti bodi ideal, vse drugo hekuba! Ne samo korekten nastop na koncertnem oderu, ampak tudi vzorno gibanje v družbi, kjer

se je treba pokazati reprezentanta stanu, ki ima za definicijo samo tri besede »posebljen dober vzgled.« Ta moj očitek gre na rovaš v prvi vrsti letošnjemu zborovemu naraščaju. Prav je, da se pritegnejo zboru učiteljski in vsako leto naj se tako zgodi. Ali če učiteljske ne more (!) dati svojim gojencem potrebne vzgoje, brez koje si bodočega vzgojitelja sploh ne morem misliti, bo moralo pomagati starešinstvo zboru. Hvala Bogu, da smo se gibalno letos med ljudmi, ki morda niso prav opazili napak, koje so mi v misli. Kako pa bi bilo recimo med Poljaki, ki so kot gentlemeni občutljivi kakor seismograph? No, dotlej bo že božje. Ko se zbor pomnoži (in za to bo treba še kak migljaj od zgoraj!), bo izginilo vse zlo samo od sebe.

Za prihodnje turneje bi nasvetoval, da se koncertni program skrbneje prilagodi krajem, kjer bo zbor nastopal. Naša divna narodna pesem, za koje nas lahko zavida ves svet, naj obdrži prvo mesto. Kjer velja nastopiti pred muzikalno elito, na naj zbor pokaže, da je kos tudi najmodernejši kompoziciji. In nikoli naj se ne prezre starejših skladb, ki so še vedno lepe in učinkovite, pa se jih naši zbori, hlatajoči po nezdravi hipermodernosti, po vsej krivici ogibljejo.

In tako končam. Če sem koga dolgočasil pol počitnic, naj mi ne zameri — tudi pod Golovcem so bili pasji dnevi...

Slovensko učiteljstvo je še pred ustanovitvijo predlagalo deželni vladi za Slovenijo organizacijo takega dela v obliki ustanovitve posebnega prosvetnega oddelka pri višjem šolskem svetu v Ljubljani. Spomenica slovenskega učiteljstva o tem vprašanju, ki jo navajamo v naslednjem članku, odgovarja smotru določbe iz ustave, ki jo zgoraj navajamo.

Hkrati je pa taka rešitev tega vprašanja tudi izid iz neprijetne situacije v kateri se nahaja učiteljstvo zaradi narodno - prosvetnega delovanja, ki se ga hkrati na ta način osvobodi in obvaruje pred demagogijo političko strankarskih agitatorjev.

Z ustanovitvijo prosvetnega oddelka pri višjem šolskem svetu bi izgubilo podrobno narodno - prosvetno delo strankarski značaj, bi se v vrstah učiteljstva naimani podvojilo in bi zadobilo obliko oficijoznega dela. Govorilo bi se potem o nestrankarskem narodno - prosvetnem delu!

Ako hoče država dobro sebi in narodu, tedaj mora dvigniti avtoriteto šole in učiteljstva med narodom in osvoboditi n'ega delo iz političko strankarske gonje, s katero so jo diskreditirale in ponižale v preteklosti političke stranke in sicer s tem, da čimprej osvobodijo in zavarujejo z zakonom in šolsko upravo delo šole in učiteljstva pred vsekako demagogijo.

Delegat na pot!

Ko boste na letošnjem delegacijskem zborovanju razpravljali o meščanskošolskem učiteljstvu, bodite nam mišljivi; storite nam dobro — tudi proti naši volji. Kadar odločate našo usodo spomnite se:

1. Da hočemo na vsak način ostati udje UJU; to nam narekuje tovariški čut, značajnost in ljubezen do naše ponosne idealne zgradbe;

2. da ima, kakor jih je že več povdarjalo, naše UJU društvena pravila, ki jih pokrajinske delegacije ne morejo in ne smejo izpreminjati;

3. da je vodstvo UJU odklonilo sprejem članov nam nasprotne učiteljske zveze, mi pa smo jih sprejeli in s tem že vnaprej sami sebe postavili pod kap;

4. da nas je, dokler se meščanske šole ne razširijo izven Slovenije, tako malo, da bi kot samostojno stanovsko društvo ne imeli nikjer veljave; kot kulturno društvo pa bi prišli v konkurz takoj po prvem zborovanju, ker so obveze, zdravila in zdravnik predragi;

5. da imamo vendarle svoje potrebe in težnje, strokovnega kakor materialnega značaja, ki naše ljudskošolske tovariše dolgočasijo, za nas pa so življenskega pomena.

Zato Vam dajem na pot tele pobožne želje (ki seveda niso nič novega in tudi ni da bi morale biti najboljše):

1. Predlagajte viš. šol. svetu, da nam „meščanskim“ dovoli (seveda brez posebnih dnevnic!) četrtletne, ali vsaj polletne uradne konference (z različnimi trajno delujočimi strokovnimi odseki), ki naj obsegajo nekakšen izobraževalen program za meščansko učiteljstvo.

2. Poverjeništvu UJU naj se delegaciji zaveže, da se bo zavzemalo za resolucije, podane na uradnih meščanskih konferencah, v kolikor bodo te resolucije sprejete in Poverjeništvu predlagane od članstva UJU.

3. „Društvo mešč. učiteljev“ opustimo in ustanovimo v področju UJU Poverjeništvu Ljubljana Odsek za strokovno izobrazbo učiteljstva. Ta odsek naj predvsem skrbi in daje navodila in pobudo za najrazličnejša strokovna predavanja v mestih in na kmetih, naj vzdržuje stalnega referenta — informatorja o gibanju in delovanju strokovnega učiteljstva in različnih strokovnih šol v inozemstvu, naj oskrbuje strokovno čitalnico in knjižnico, kamor bi imeli pristop vsi učitelji in učiteljski kandidati. — Oj, in denar! Denar! Kaj denar! Dali ga bodo oni, ki ga imajo: nekaj naša organizacija, nekaj dobrotniki, največ pa oni, ki bi jim strokovna čitalnica koristila; učitelji-obiskovalci, ki bi plačevali mesečno članarino.

In prostor! Saj ni prostora!

Dragi moji! Prostor za učiteljsko čitalnico in knjižnico, za dnevno shajališče učiteljstva, ta prostor je nam in našemu naraščanju v Ljubljani tako potreben, kakor otroku materino okrilje. Vrzi te skladišča v barake in odprejo se nam najkрасnejši prostori.

In še eno željo bi Vam položila na srce: Ko boste letos zabavljali na naš brezupen materijalen položaj, na može v Beogradu, ki so rekli to in ono, spomnite se tudi, da so že potekla tri leta naše rešitve po bratih Srbih, a mi slovenski

učitelji smo v svoji namišljeni kulturni vzvišenosti mislili vsa tri leta le nase in svojih bratov nismo smatrali vrednih, da bi jih zainteresirali za meščanske šole in jim pomagali pri njih gradnji. Stagnacijo našega materijalnega vprašanja sprejmi-mo edinole kot posledico tega našega greha.

Kadar bo meščanska šola odprta vsem državljanom, se bodo tudi vsi zavzemali za njeno učiteljstvo.

Ilka Waschtetova.

Slovenske učne knjige za šolsko leto 1921 — 22.

Na mnoga vprašanja, ki nam donajajo giede uvedbe slovenskih učnih knjig v osnovne šole za šolsko leto 1921—22, podajamo na splošno znanje in v ravnanje nastopno: Delo za nove citanke je do popolnosti organizirano in smotreno razdeljeno. Nosi bo pecat enotnosti ter bo knjiga vsake naslednje višje stopnje dopolnjevala ono prejšnje nižje stopnje, da bo celota res popolna, v vsakem pogledu odgovarjajoca zahtevam in potrebam sedanjega časa in najnovejšim znanstvenim pridobitvam vzgojeslovja in ukoslovja. Enako pazijo, kakor jo polagajo sestavljajci na vsebino, posveča založništvo opremljenju knjig po nacemu: v lepi posodi — lepa hrana:

vse celo izide pod skupnim naslovom: Slovenske citanke za osnovne šole; izdane v petih delih.

I. del, ki je namenjen prvemu šolskemu letu, je Widrovo „Moje prvo berilo“. V novi nakladi, ki bo drzkone potredna za šolsko leto 1922—23, dobi knjiga naslov: „Prva citanka“. Giede vsebine ji bo treba le nekaj neobistvenih izprememb, ker se je doslej izkazalo, da je Widrova knjiga najboljša učna knjiga kar smo doslej imeli tej enakih knjig.

II. del je za drugo in odobren. Namenjen je drugemu šolskemu letu. To je Ganglova „Druga citanka“. S to knjigo je opravljena najobčutnejša vrzel. Uvesti jo je s pričetkom šolskega leta 1921—1922.

III. del je v rokopisu gotov. To je „Tretja citanka“, ki jo je sestavil L. Cernej in ki je namenjena tretjemu šolskemu letu. Preden bo rokopis končno redigiran, ocenjen, odobren in dotiskan, stopimo že v šolsko leto 1922, zato te knjige s pričetkom šolskega leta 1921—22 še ne bo mogoče uvesti. Pomagajo si šole lahko s tem, da tudi za tretje šolsko leto uporabijo Ganglovo knjigo, ki je povsem nova in tako bogate in pestre vsebine, da jo bo učiteljstvo na tej stopnji s pridom uporabljalo — posebno zaradi tega, ker te knjige otroci tretjega šolskega leta ne poznajo. Le poglavja iz prirodoznanstva, domoznanstva in slovnice bo moralo učiteljstvo dopolnjevati na temelju in po zahtevah dotičnih učnih načrtov. To bo lahko in tudi prijetno delo ob vestnih pripravah za pouk.

IV. del, namenjen četrtemu in petemu šolskemu letu, sestavlja Andrej Rapè. To bo „Četrta citanka“, ki bo na razpolago do pričetka šolskega leta 1922—23. Dotlej naj se na teh učnih stopnjah porablja istega sestavljajca „Šolski list“ (II. stopnja, 3. št.), ki ga je v založništvu še dovolj na razpolago, da učiteljstvo zaradi učnih knjig četrtega in petega šolskega leta ne bo v zadregi.

V. del sestavlja Pavel Flerè. To bo „Peta citanka“, ki bo služila kot učna knjiga slovenskega jezika za šesto, sedmo in osmo šolsko leto. Tudi Fleretova knjiga bo na razpolago do pričetka šolskega leta 1922—23. Dokler ta knjiga ne izide, je imenovanim učnim stopnjam na razpolago III. stopnja 2 št. „Šolskega lista“ (Flerè). Učiteljstvu je torej tudi v tem oziru dovoljno in uspešno pomagano.

Vrhutega so v delu posebne realne knjižice za prirodoznanstvo, zemljepis in zgodovino, ki bodo do šolskega leta 1922—1923 dogotovljene in na razpolago dane trem najvišjim šol. letom. — Dokler od četrtega šolskega leta dalje ne dobe učenci posebnih slovnice, ki se bodo nashanjale na dotične citanke, je uporabljati Brinarjeve slovnice. Vse te knjige skupaj bodo enotna celota, vsebinsko in oblikovno človeški zmožnosti kar najdovršenejše. Zato je treba preudarnega in nepre-nagljenega dela, da ustvarimo res nekaj popolnega in trajnega. Sestavljajci bi svoje rokopise brzkone že vsi dokončali, ko bi ne imeli drugih službenih opravil preko glave. Toda ob tolikih uradnih poslih je to nemogoče in tudi ni nikomur na kvar, ker je za šolsko leto 1921—22 v tem pogledu dovoljno preskrbljeno.

Da končno ponovimo!

V šolskem letu 1921—22 naj se uvedejo in uporabljajo nastopne slovenske učne knjige:

I. šolsko leto: Widrovo „Moje prvo berilo“.

II. šolsko leto: Ganglova „Druga citanka“.

III. šolsko leto: Ganglova „Druga citanka“.

IV. in V. šolsko leto: Rapetov „Šolski list“ (II. stopnja 3 št.).

VI., VII. in VIII. šolsko leto: Fleretov „Šolski list“ (III. stopnja 2 št.).

Za pouk v srbo-hrvaščini je že odobrena in se dotiskuje „Srpska ili hrvatska citanka“, ki so jo sestavili Gj. Lésica, P. Lokovšek in dr. R. Molè. Šolam (od tretjega šolskega leta dalje) bo s pričetkom šolskega leta 1921—22 na razpolago. Tudi nastenske table s cirilico bodo dotlej gotove.

— k:

Prosvetni oddelek pri višjem šolskem svetu.

Spomenica, ki jo je glede osnovanja prosvetnega oddelka pri višjem šolskem svetu predložila deželni vladi vodstvo organiziranega slovenskega učiteljstva že leta 1919, se glasi sledeče:

»Slovensko učiteljstvo opaza že dolgo dobo let, da gre smotreno delo slovenskega učiteljstva v šoli v poznejši pošolski dobi odraščajoče slovenske mladine v občutno izgubo v premmogih krajih popolnoma v nič.

S polno zavestjo trdi slovensko učiteljstvo, da je vestno vršilo svojo vzgojno nalogo v vseh dobah in celo pod najhujšimi neprivilikami je energično delovalo proti nepismenosti med narodom in dalo tako temelj razmeroma visokemu odstotku izobraženstva slovenskega dela v kraljevstvu SHS.

Kaj je torej vzrok propadanju duševnega kapitala med mladino, ki izstopi iz šole?

Število raznih prosvetnih društev v Sloveniji (čitalnic, izobraževalnih društev, pevskih zborov, telovadnih organizacij, gledaliških odrov itd.) ni bilo malenkostno. Tudi tu je bil slovenski učitelj oni prosvetni činitelj, ki je aktivno deloval v vseh teh organizacijah v premmogih krajih, žal, popolnoma osamljen. Zbiral je okolo sebe naraščaj, ga vabil v petju, igri, čitanju lepe literature, v kmetstvu, posebno v čebelarstvu in sadjarstvu gojil je zlasti v mestih, trgih in industrijskih centrih telovadbo, vse to pogosto pod najhujšimi razmerami. Vse to vrši slovensko učiteljstvo v svobodni državi še nadalje — in s še večjo intenzivnostjo, zavedajoč se svojega prosvetnega poklica in v svesti si, da je spas in bodočnost naše države samo v prosveti našega naroda.

A vkljub temu ni opaziti v širokih plasteh naroda onega napredka, ki bi ga bilo pričakovati. Med drugim je padla javna ljudska morala zaradi vojnih posledic tako globoko, da je treba o tem mnogo in resno misliti. Dvigniti moramo nraavnost in prosveto našega naroda na ono stopnjo, ki jo zasluži po svojem zvanju in po vseh svojih sposobnostih. Predvsem treba oživiti delo v naših prosvetnih organizacijah. Da bo pa to delo skupno organizirano in da bo imelo gotov višji oficijalen poudarek, v to svrhu predlaga Zaveza jugoslovanskega učiteljstva, da osnuj deželna vlada za Slovenijo pri višjem šolskem svetu v Ljubljani prosvetni oddelek za šoli odraslo mladino in širše plasti slovenskega naroda. Uverjeni smo, da je treba v svrhu enotnega organiziranega prosvetnega delovanja neke centrale, odkoder naj črpajo prosvetni činitelji nasvete in navodila.

Ta prosvetni oddelek naj bi se po svojih funkcijah delil v štiri odseke, in sicer:

1. Telovadni odsek, ki naj skrbi za razvoj Sokolstva in drugih telovadnih organizacij, za šport in telesno vzgojo sploh.

2. Duševno - izobraževalni odsek, ki naj mu pripada delokrog čitalnic, izobraževalnih društev, gledaliških odrov itd.

3. Pevski odsek, ki naj združuje in organizira vse pevске zore.

4. Kmetijsko in gospodarsko izobraževalni tečaj, ki imej na skrbi pospeševanje umevanja in negovanja vseh panog kmetijstva in gospodarstva.

Temu in tako organiziranemu prosvetnemu oddelku bi pripadala velika in vzvišena naloga. V centralnem uradu, ki bi se nahajal pri višjem šolskem svetu v Ljubljani, naj bi se izdelal najpreje natančen kataster vseh narodno prosvetnih društev, ki delujejo, oziroma so delovala med slovenskim narodom. Naloga »prosvetnega oddelka« bi bila, da stare prosvetne organizacije poživijo, nove po potrebi ustanavlja, preskrbuje potrebne predavatelje, pri telovadnih organizacijah

vaditelje in načelnike, pri pevskih zborih revodije itd., splošno, da prosvetno delo čimbolj oživi in centralizira. Kjer potrebno, naj izkuša pridobiti takim organizacijam materijalno pomoč in podlago.

V svrhu podrobne izvršitve temelja temu uradu skliči deželna vlada anketo prizadetih činiteljev, ki naj določi točen delokrog zamišljenemu »prosvetnemu oddelku«.

Zaveza jugoslov. učiteljstva je trdno uverjena, da bi imelo tako centralizirano delovanje z ustanovitvijo osrednjega urada pri višjem deželnem šolskem svetu v Ljubljani velik uspeh, zlasti še, ako se mu da na tak način od strani deželne vlade primeren oficijalen poudarek.

Deželna vlada za Slovenijo naj to zasnovano misel izkuša čimprej praktično izvesti, kar bo samo v dobrobit našega naroda.

Tako se glasi spomenica slovenskega učiteljstva deželni vladi, ki žal ni našla razumevanja takrat v vladnih krogih, a upamo, da se z vstrajnostjo realizira tudi ta ideja naše organizacije, v dobrobit naroda, države in učiteljstva, ki ga edino taka rešitev izpelje iz situacije, ki jo slikamo v uvodniku.

Iz Jugoslavije.

— Opozarjamo na današnji članek „Slovenske učne knjige za šolsko leto 1921—22“, ki smo ga prejeli od dobro poučene strokovnjaške strani in katerega prinašamo v današnji številki. Vprašanje učnih knjig je prišlo sedaj v štadij, da je postalo že pereče in skrajno nujno potrebne rešitve. Članek nam podaja določno smer glede šolskih knjig v predstojećem šolskem letu, hkrati nam pa daje smernice za organizacijo dela spisovateljem šolskih knjig za bližnjo bodočnost in je zaradi tega zelo aktualen.

— Poslanec Brandner se je na jako nespreten način zaletel na dveh shodih v učeljstvu. Steli smo si v svojo stanovsko dolžnost, da odločno zavrnemo napad — najsi pride od katerekoli strani — posebno še, ker so bile navedbe pavšalne in so padale torej na vse trboveljsko učiteljstvo. A ne samo to! Poslanec Brandner je nadaljeval svoje slikanje učiteljstva v temni luči v Hrasniku in je s tem pokazal, da je njegovo nasprotje do učiteljstva stalno in načelno. Vsekakor ton, v katerem se je izražal poslanec Brandner napram ljudstvu o učiteljstvu ne dviga ugled učiteljskega stanu, temveč ima za posledico, da vzbuja v ljudstvu mržnjo do učiteljstva. In proti temu je dolžno stanovsko glasilo nastopiti proti vsaki stranki, najsi se prištevata tudi naprednim! „Učiteljski Tovarish“ je ostro nastopil proti bivši liberalni stranki, ko so njeni voditelji prišli na dan s „preiranimi zahtevami“ in so pod to parolo nastopili proti učiteljstvu; ostro je nastopal proti klerikalni stranki, ko so pričeli njeni voditelji s „pons asinorumom“ boj zoper učiteljstvo in bo tudi ostro nastopal in obsojal tudi narodno socialistično stranko, dokler bodo njeni voditelji nastopali med ljudstvom proti učiteljstvu v takem tonu, kakor nastopa poslanec Brandner. Trditev, da mi nastopamo pristrano v korist JDS, je fraza, ker je gotovo, da bomo isti hip, ko bodo sedanji voditelji JDS pričeli na enak način izrabljati učiteljski stan v politički borbi kakor to dela voditelj nar. soc. stranke, nar. posl. Brandner, nastopili z vso silo tudi zoper voditelje JDS, če bodo tako nastopali med ljudstvom proti učiteljstvu, kakor nastopa poslanec Brandner in list „Jugoslavija“. Pozivamo poslanca Brandnerja, naj dokaže, da je anonimni članek zoper njega v „Jutru“ izšel iz učiteljskih vrst; on naj imenuje dotičnika, ne pa, da vrže na ta račun pred ljudstvom kopico psovk na ves učiteljski stan — splošno. Poslanec Brandner naj imenuje one, katere je menil pod imenom lenuhi, on naj imenuje one, katere je menil pod imenom vzgojitelji mladine - gnusni denuncijanti, on naj imenuje one učitelje, ki „nagobezdajo“ pokrajinskemu kraljevemu namestniku! Potem bodo oni poštenje obračunali z njim, kakor se on poslužuje sramotilnih izrazov pred ljudstvom o učiteljstvu. Nas ne straši očitek, s katerim operirajo mladi gospodje, da izrabljamo stanovsko glasilo v strankarske namene. Mi branimo čast učiteljstva pred narodom napram onim, ki nas po shodih in po časopisih blatijo in nam jemljejo med narodom ugled. Sedaj se „Jugoslavija“ hvalisa, kaka prijateljica je narodno socialna stranka do učiteljstva; da je dala en mandat v ljubljanskem občinskem svetu učiteljstvu in da je sedaj razširila liste zopet učitelj in primerja to razmerje z drugimi strankami. Mi pa sodimo stranko po

njenih dejanjih in po dejanjih njenih voditeljev in ne potrebujemo nobenega zastopnika iz učiteljskih vrst nikjer, če vemo, da so strankini voditelji sami prijatelji učiteljstva in upoštevajo ter se ravna po sklepih organiziranega učiteljstva pri reševanju učiteljskih in šolskih vprašanj. Tudi klerikalna stranka je imela povsod vse polno v zastopih zastopnikov-učiteljev, in vendar je nastopala na shodih in v časopisih proti učiteljstvu na enak način, kakor nastopa sedaj poslanec Brandner in „Jugoslavija“ kar odločno ubija naše simpatije do stranke in do lista.

— **Železniške zveze z Rogaško Slatino za pokrajinsko skupščino UJU.** (Iz „Jugosl. kondukterja“.) Odhodi tja iz Ljubljane: 5.18, 12.06, 17.35 — Zidani-most: 6.52, 13.42, 19.09 — Celje: 7.46, 14.40, 20.04 — Grobelno: 8.23, 15.20, 20.41 — Rogaška Slatina: 9.40, 17. — 21.57. **Stranske progce: Jesenice:** 8.44 — Kranj: 9.43 — Ljubljana: 10.30 (zveza: 12.06) — Kočevje: 5.05, 11.22, Grosuplje: 6.58, 13.16, Ljubljana: 8.05, 14.13 (zveza: 12.06, 17.35) — Metlika: 9.48, Novo mesto: 5.15, 11.35, Grosuplje: 7.08, 13.16, Ljubljana: 8.05, 14.13 (zveza 12.06, 17.35) — Rakek: 9.18, Ljubljana: 10.45 (zveza: 12.06, 17.35) — Maribor: 5.30, 10.15, 16.50, Pragersko: 6.02, 10.47, 17.22, Grobelno: 7.07, 11.49, 18.28 (zveza: 8.23, 15.20, 20.41). **Odhod nazaj: Rogaška Slatina:** 5.24, 13.24, 19.04; Grobelno: 6.45, 14.45, 20.13; Ljubljana: 10.41, 20.30, 3.03.

— **Pričetek šolskega leta 1921-22 na ljubljanskih šolah.** Od višjega šolskega sveta smo prejeli sledeče uradno obvestilo: Na številna vprašanja naznanja višji šolski svet, da se prične šolsko leto 1921-22 na vseh šolah nepreklicno dne 14. septembra 1921 z običajno skupno službo božjo, z naznanitvijo urnika in z objavljenjem disciplinarnih predpisov in dne 15. septembra z rednim šolskim poukom v polnem obsegu. Vpisovanja in razni izpiti se morajo opraviti že poprej. Izvzeti sta samo prva in druga deška osnovna šola (na Ledini in na Cozjovi cesti) državni učiteljski z vadnicama in licej, kjer se prične šolsko leto teden dni kasneje, ker bodo na teh šolah pripravljena nočišča za obiskovalce veselemnja.

— **Kulturni boji.** Porotna javna razprava dne 7. septembra 1921 ob 9. uri v Ljubljani. Nadučitelj Josip Lapajne proti uredniku „Slovenca“. Zanimiva slika borbe kmečkega učiteljstva.

— **Knjižico za mladino o kralju Petru in kralju Aleksandru** pripravila tovariš Hren v Studencih pri Mariboru, kakor nam sporoča. Ako se peča še kateri izmed tovarišev s to zadevo, naj stopi z njim v stik.

— **Dvajsetletni jublanti in jublantke ljubljanskega učiteljskega v šolskem delu** se snidejo 3. septembra 1921 v Rogaški Slatini ter imajo zvečer skupni sestanek. Priidejo tudi odposlanci hrvaških tovarišev in tovarišice, ki so z nami vred priredili pred 20 leti skupno abiturijentsko veselico. Za prenočišča je preskrbljeno.

— **Tridesetletnico** mature obhajajo v soboto oz. nedeljo, dne 3. in 4. septembra v Rogaški Slatini naslednji maturanti mariborskega učiteljskega iz l. 1891: Bežjak Simon, Čeh Fran, Černej Ludovik, Černelč Fran, Lesjak Martin, Majhen Ivan, Pečnik Josip in Šerbak Ivan — brez oficijelnega sporeda. Prijatelji dobro došli!

— **Učne knjige za meščanske šole.** Na razna vprašanja, kaj bo s Čitankami in Zgodovino v prihodnjem šolskem letu, pojasnjujem nastopno: **Brinarjeva Čitanka za meščanske šole**, III. del, se že nastiskuje ter bo dovršena najbrž že tekom prihodnjega meseca. **Rokopis IV. dela Čitanke za meščanske šole** (za nastavne razrede) je predložen v aprobacijo. **Brinarjeva Zgodovina za meščanske šole**, izide tekom prihodnjega šolskega leta. — J. B.

— **Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“** je povišalo zavarovalnino in s tem tudi prispevke. Po vsakem umrlem udu se izplača 8000 a. K ali 2000 j. K. Prispevki znašajo za vsak smrtni slučaj 10 a. K ali 2.50 j. K ter letne pristojbine 20 a. K ozir. 5 j. K. Ta povšičica velja od 199. smrtnega slučaja dalje. Dne 26. septembra t. l. se vrši občni zbor. Vsi dosedanjí udi, kateri hočejo še naprej ostati pri društvu, naj do tega dne poravnajo svoj dolg, sicer se izbrišejo. Vsak smrtni slučaj se bode objavil v „Učiteljskem Tovarišu“. Kdor hoče natančnega pojasnila, koliko še dolguje ali koliko ima vpisanega v dobro, naj se obrne na Viktor Phillipeka, ravnatelja v p. v Mariboru, Trg Svoboda 3, ali pa na Davorina Vodenika, nadučitelja v Mariboru, Gosposka ulica 46. Za odgovor se naj priloži znamka. Da se prihrani nekaj poštnine, lahko več udov ene in iste šole ali okraja vpošlje udnino skupno na

eni nakaznici, samo ob robu naj se označi ime in svota posameznega plačnika.

— **Delovanje obmejnega učiteljstva.** Dne 14. avgusta t. l. je priredilo učiteljstvo v obmejni Svečini šolsko slavnost, ki je nad vse pričakovane krasno uspela. Nabito polna dvorana občinstva vseh stanov in tudi iz sosednih krajev je pričala, da zna tudi obmejno ljudstvo ceniti naporno delo učiteljstva. Solski voditelj tov. Hauptman je v krasno zasnovanem govoru povdarjal namen in pomen š. prireditvev in utemeljeval veliko vzgojno vrednost vzajemnega delovanja doma s šolo v edin propeh naše ljubljene mladine. — Solza radosti je crosila marsikatero oko pri pogledu na malčke: junaško prikrajakajoče „Mlade vojake“, spretno „Male kuharice“, ljubko „Rdečo kapico“ in ubrano pojoči zbor „Gozdnih vil“. Tudi starejši učenci so izvrstno rešili svojo nalogo v igrah „Zapeljivec“ in „Dva brata“. — Prireditvev ni le kronal velik moraličen, temveč tudi prav znaten materialen uspeh, ki se bo vporabil za nakup š. potrebiščin.

— **Poziv učiteljstvu.** Pitanje telesnega zdravja naše dece kao osnovice zdrave i jake narodne budućnosti spada u red jednih od najvažnijih pitanja današnjega vremena i potrebe, da se ovo pitanje reši u jednoj potpunijoj harmoniji duševnoga vaspitanja. Tome pitanju drugi i veliki narodi podavaju veliku važnost kao i duševnom obrazovanju. I sastavni deo našega školskega obrazovanja jeste i mora da bude pitanje telesnoga vaspitanja (gimnastike) u našim školama. Tim pitanjem bavim se od svoje mladosti, nastojeći, da pojamu telesnoga zdravlja podam istu važnost kao i pojamu duševnoga zdravlja. Dolazeć u vezu sa učiteljstvom, razgovarajući s njim došao sam do uverenja, da krivnja zanemarenosti ovega pitanja i ako važnoga za zdravlje roda našega, leži u tom što učiteljstvo nije u učiteljskim školama bilo nikako ili vrlo malo u tom predmetu vaspitano, tako da bi nakon svršene učiteljske škole mogio nastavljati i predavati. Opći deo učiteljstva koji se kreće u našim sokolskim redovima nastojalo je da u zadrzi s našim Sokolstvom to pitanje pokrene i dade mu važnost. Vreme slobode i slobodne države zahteva od nas vaspitača naroda, da rod naš napravimo telesno zdravim i duševno jakim, sposobnim i ako brojem malen, al dušom i telom jak da zauzme mesto medju velikim narodima. Istorija naša daje nam zato potpuno pravo. I ako u radu našem nismo zaostali drugim pravcima, tako nećemo da zaostanemo ni u ovom pravcu. I zato smo pokrenuli pitanje zajedničkoga rada: Škole i Sokolstva, jer smo svesni da samo potom škole može da se položi zdrav temelj telesne jačine koje će kasnije da primi Sokolstvo da ga izgradi, učvrsti i stvori. Da tome pomognem u radu sam za stvaranju udbenika za telesno obrazovanje u osnovnim školama. Nakon izrade udbenika poslat ću ga na odobrenje Ministarstvu Prosvete. Kod rada udbenika osnovni princip mi je bio podati u ruke učiteljstvu takovu knjigu i metodski obradjen, da pojedinac koji se nije bavio tim pitanjem može nakon pročitavanja i uz pomoć pedagoškog znanja raditi taj predmet ne samo u školi nego i u Sokolstvu. Veliku važnost polažem na dečje igre. I cilj je ovome pozivu da mi učiteljstvo pomogne u ovome radu t. j. da mi pošalje narodne igre kako se igraju u pojedinom kraju te da ih uvrstim u udbenik. Zato molim učiteljstvo koje zna takove igre, da mi ih napiše i pošalju. Ujedno javljam učiteljstvu koje se bavi prosvetnim radom u Sokolstvu il koje se u opšte hoće da upozna s tim delom našega rada, da je izišla moja knjiga: „Sokolska prosveta u društvu i narodu“ stoji 2 dinara. Dobije se kod mene. Zdravo! Dušan M. Bogunović, Zagreb, Ilica br. 7.

— **Topola in Slovenci.** Prejeli smo: Pokret, ki je izšel iz vrst slovenske omladine in hoče v vseh krajih države pripraviti potujočim dijakom, profesorjem in učiteljem gostoljubno ognjišče, razširil se je in ogrel za to stvar celokupno jugoslovansko mlado inteligenco. Vodstvo Ferijalnega Saveza se je že zdavnaj zainteresiralo za Topolo, srce Šumadije, zibelko naše slobode, kajti vsak naš potnik treba, da obiše in se pokloni manom naših osvoboditeljev v zadušbini velikega kralja Petra in na grobovih junakov na Ceru in drugod. Topolska cerkev je odstopila Ferijalnemu Savezu za dom FS v Topoli — Karadjorjev konak, prvo vladno palačo Osvoboditelja Srbije, junaškega Karadjordja. Ta konak so Nemci napol razdejali. Popravke zgradbe so proračunjene na 100.000 K. FS. se je obvezal, da ga popravi in v dobrem stanju vzdržuje. V imenu slovenske šolske omladine, profesorjev in učiteljev

se obračamo s tem pozivom na slovensko javnost, da ona zbere gornjo svoto, da Slovenci rešimo zgodovini historičen spomenik junaške Šumadije in ga posvetimo svrhi Ferijalnega Saveza. Naj se na vseh žalnih zborovanjih po kralju Petru zbira prispevke v gornji namen; ne ostajamo samo pri besedah! — Ljubljana, 22. avgusta 1921. Dr. Janže Novak, glavni poverjenik Fer. Saveza.

— **Drugi sestanek vrtnaric** se vrši 10. septembra ob 14. uri popoldne v gostilni pod Rožnikom. Zbirališče ob pol 2. uri v Zvezdi. Prosi se polnoštevilne udeležbe. — Klara Baloh-ova.

— **Tovarišem udeležencem kmetijskega tečaja na Grmu** izrekam tem potim svojo najiskrenješo zahvalo za skupno sliko, ki so mi jo poklonili! Izredno vesel sem je, in biti mi če živ spomin na krasne ure, ki sem jih preživel med vrliimi tovariši! Barje, 28. avgusta 1921. Črnagoj.

Neodrešena domovina.

— **Čiste difference** so nastale v zadnjem času med slovenskim učiteljstvom v zasedenem ozemlju radi znane Kleinmayrove izjave, ki jo je le-ta podal dne 5. maja t. l. na deželni učiteljski konferenci v Trstu. Zadnje številke tržaškega „Učit. Lista“ kažejo vso to bojovitost v najvišji meri. Mi smo svoječasno po »Edinosti« postneli odstavek te izjave ter protestirali proti njeni vsebini. Danes vidimo, da nismo bili osamljeni med učiteljstvom. Na zborovanju sezanskega učiteljskega društva v Dutovljah dne 16. junija se je vnela ostra debata o izjavi, ki zagotavlja »zvestobo do domovine in odkritosrčne simpatije do močnega, velikodušnega in pravičnega italijanskega naroda, ki bo gotovo privolil v boljšo bodočnost in olajšal svoboden razvoj kulturnih sil slovenskega prebivalstva ter temu primeren razvoj njegovega šolstva.« V Dutovljah se je povdarjalo, da je izjava neiskrena in zgrešena, ker ne govori o istrskem šolstvu in preganjanju istrskega učiteljstva. Nič več in nič manj nismo rekli mi v 20 števi „Učit. Tovariša“, ko smo zapisali, da je K. slep in gluhi za vse ono, kar se godi našemu narodu, šoli in učiteljstvu zasedenega ozemlja in naj bi tov. K. raje povedal golo resnico brez vsake trimesi ali pa previdno — molčal! Naše mnenje je in ostane: Če je na deželni učiteljski konferenci že moralo priti do kake izjave od strani slovenskega učiteljstva, naj bi se tedaj spregovorilo — v božjem imenu! — nekaj besed na naslov novih laških gospodarjev, ni pa bil na mestu slavospev na laško velikodušnost in pravičnost v obliki kakor se je to dogodilo od strani tov. K., pa naj je to izjavo on sam sestavil ali ne. Prosimo, kaj naj si misli ital. javnost, ki je čitala ono-le izjavo! Če nastopijo kedaj pozneje — česar na nas Bog varuj — še grenki trenutki, potem prijatelji, ne tožimo več, molčimo lepo, saj se nam obetajo v smislu slavospeva pod laškim solncem nebesa na zemlji! Še nekaj! Kleinmayrova izjava je bila podana dne 5. maja t. l. — od takrat so pretekli skoro štiri meseci. Položaj slov. učiteljstva v zasedenem ozemlju se ni najmanjše zboljšal od onega časa. To kaže dovolj, da vse naše zatiranje lojalnosti in vsa naša uljudnost nista pri Italijanih prav nič zalegli in da je bila izjava prenačljena in zgrešena. Pri tej svoji trditvi vztrajamo, pa naj nam očita prijatelj K. št. 15 »Učit. Lista« z dne 15. avg.) »da za varno mejo skriti streljamo v ljudi, ki so pokazali tudi nekaj močnatosti! Naj bo uverjen, da bi mi to svoje mnenje o njegovi izjavi vzdrževali tudi takrat, če bi nas ne ščitila nobena »varna meja«. Da pa smatra sedaj tov. K., ker je prečital ono izjavo pred laško konferenco, ta svoj nastop za junaštvo neke posebne vrste, pa res ni možato! Možato bi bilo, če bi tov. K. v brk povedal gospodom Lahom to, kar jim gre! Ne močnatost, neke vrste udinjansa je bilo to! In slednjič: Ker so bile K. besede govorne v imenu slovenskega učiteljstva, zato je v naših očeh takratna njegova »močnatost« še manj možata. — Oprostite besedam, prijatelj Ferdo, tak vtis sem dobil takrat, ko sem čital Tvojo izjavo v ljubljanskih dnevnikih, ravnotak vtis imam o njej sedaj, ko sem jo čital izpod Tvojega peresa v »Učit. Listu!« P. P.

— **V Škodnikovem zavodu v Tolminu** je bilo na koncu šolskega leta 96 gojencev in gojenk, ki so obiskovali tamkašnje slovensko učiteljske. 80 gojencev je bilo sposobnih za vstop v višji razred, 10 jih bo delalo naknadne izpite v oktobru. G jih pa ni izdelalo Rok za vlaganje prošni v svrhu sprejema v zavod je pretekkel 15. t m.

— **Smrtna kosa.** Umrli je v Kopru po daljšem bolehanju tov. Josip Bertok, nadučitelj na Škofijah pri Kopru v 40. letu svoje starosti. Pokojnik je bil jako delaven mož v šoli in izven šole, zato ga je ljudstvo na Koperščini zelo ljubilo in spoštovalo. Blag mu spomin!

— **Delegacijsko zborovanje slovenskega učiteljstva zasedenega ozemlja** dne 10. in 11. septembra v Vipavi obeta biti zelo viharno. V razpravo pride vprašanje, je-li naj ostane učiteljska organizacija zgolj strokovna, kakor je doslej bila, ali naj nastopi pot politično-socialističnega značaja, kakor to zahtevata tovariša Hreščak in Pahor. Učiteljsko društvo za Trst in okolico se je soglasno odločilo za predlog tov. Kleinmayra, da bodi »Zveza« samo strokovnega značaja. Istega mnenja sta po veliki večini tudi učiteljsko društvo za goriški in tolminski okraj. Po vsem tem je že vnaprej sklepati, da prodre to slednje stališče na zborovanju v Vipavi z veliko večino.

— **Rumunske šole v Istri!** Italijanska vlada je sporočila rumunski vladi sklep, da otvori v nekaterih vaseh Istre, kjer prebivajo ostanki nekdanjih priseljenih Vlahov, ki seveda danes niti ne sanjajo več o svojem materinem jeziku, šole za rumunskim učnim jezikom, da se jim da tako možnost izobraziti se v ljudski šoli v svojem domačem jeziku. V svojem poročilu ugotavlja laška vlada, da je v Istri še okoli 20.000 Rumunov, kar seveda ne odgovarja resnici ni najmanje. V svoji veliki ljubezni, ki jo kaže ital. vlada do istrskega šolstva, je iztaknila celo to revno pozabljeno paro, samo da bi lahko na njen račun pokazala svetu svojo pravičnost in ljubezen do vseh narodnih manjšin v državi. Toliko poštenja in časti na laška vlada nima, da bi dala dvetretlinski večini istrskega naroda, Hrvatom, vse šole in tiste prostosti, ki so jih že imeli pred prihodom Kalabrežev.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, fiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročno knjigarna „Učiteljske tiskarne v Ljubljani“, Franciškanska ulica šte. 6.

— **Bugarska zverstva u vranjskom okrugu**, I. i II. knjiga. Napisao Sreten Dinčić. Štamparija Narod, Vlakovića 4 u Beogradu. Cena prvi knjigi 5, drugi 8 din. — Pisatelj, ki je šolski nadzornik v eskovcu v Srbiji, nam piše: »Saljem Vam prvu i drugu knjigu »Bugarska zverstva« s molbom, da bi ste jih preporučili Vašim čitaocima, kako bi i oni videli šta su sve Bugari počinnli po Srbiji za vreme okupacije.«

— **Znameniti Srbi.** Novosadska učiteljska tiskarna »Natošević« je začela izdajati zbirko knjig pod gorenjim naslovom, kot prva knjiga je izšla »Stogodišnjica dr. Gjorgja Natoševića«, ki smo jo že omenjali v našem listu. Sedaj je zagledala svetlo druga knjiga te zbirke »Mladi Miletić« iz peresa dr. Milana Savića. Slov. učiteljstvu, ki se hoče poglobiti v življenje in delovanje zaslužnih mož naših srbskih bratov, priporočamo obe navedeni deli. Naročata se v knjigarni »Natošević« v Novem Sadu. Cena prvi je 10, drugi pa 7 dinarjev.

— **Über die Grundlage der Erziehungslehre.** Von dr. Woj. R. Mladenovič, Verlag Herman Beyer & Söhne (Herzogl. Sächs. Hofbuchhändler) in Langensalza 1921. — Knjiga obravnava temeljna vprašanja vzgojeslovja ter razpravlja v prvi vrsti o načelih, ki sta jih podala na polju vzgojeslovja Herbart in Pestalozzi. Knjigo je dobili pri gori imenovani založbi v Nemčiji ali pa pri pisatelju v Jagodini v Srbiji.

— **Učiteljska ručna biblioteka.** Uredjuje Dušan Ružič, učitelj. Novosadsko učiteljstvo se giblje prav pridno na izvensolskem, zlasti na književnem polju. V zbirki pod gorenjim naslovom je izdalo letošnje leto že štiri knjižice in sicer: 1. St. M. Mijatović: Školska Administracija, cena 5 din.; 2. Čedomil M. Todorović: Letopis osnovne šole, cena 2.50 din.; 3. Metodi dečjeg poučavanja; 4. Čedomil M. Todorović: Učbenici u osnovnoj školi, cena 3 din. — Vsa navedena dela segajo globoko v učiteljsko življenje, zato jih toplo priporočamo vsem, ki se zanimajo za delo naših srbskih tvarišev. Naročila je nasloviti na knjigarno »Natošević«, Novi Sad.

— **Djački Atlas »Naša domovina« zemljopisna crtanka za učeničke,** uredio Dušan Ružič, učitelj.

I. deo. Gornje Podunavlje i Pottise - Vojvodina: Crteži Bačke, Banata, i Srema sa zemljopisnim gradivom i celokupnom mapom tih krajeva. Cena 5 dinara.

II. deo. Podunavlje, Povardarie, Podrimlje - Srbija — i sliv Skadarskog jezera — Crna gora: Crteži slivova Save, Drine, Ibra i Zapadne Morave; Velike Morave, Donjeg Dunava, Timoka i Južne Morave; Skadarskog jezera i Drima; Vardara i Strumice sa zemljopisnim gradivom i četrdeset raznih crteža. Cena 6 dinara.

III. deo. Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Slavonija, Dalmacija, Slovenija i Istra. Crteži i mapá tih krajeva.

IV. deo. Mapa kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, grb, mapa i zastava; susedne zemlje, položaj kraljevine na globu.

Prva dva dela sta že izšla, druga dva sta še v tisku. Naročila sprejema: Izdavačka knjižarnica učit. d. d. »Natošević« v Novem Sadu.

Ljubljanskega »Zvona« 8. številka je izšla s sledečo vsebino: Dr. Iv. Prijatelj: Duševni profil naših prepovediteljev. — Milan Pugelj: Ubijte deklica. — Al. Gradnik: O zlata zemlja. — Prof. dr. R. Nahtigal: Matija Murko (Konec). — Iv. Albrecht: Tri Koroške III. — A. Vodnik: Zaprta oči mehko, mehko mi. — A. O. Lastovka. — Mirko Pretnar: Vrnitev. — Milan Fabjančič: Jelen. — Stano Kosovel: Ne govorite! — Književna poročila. — Kronika: A. Lajovic: Opera. — Nove knjige. — »Ljubljanski Zvon« se naroča pri Tiskovni zadrugi v Sodni ulici 6 ter stane letno 180 K.

Popotnik. Vsebinska 7.—9. štev.: 1. B. Trstenjak - Holjac: Davorin Trstenjak. — 2. Dr. Fr. Berganc: Dr. Franc Veber: Uvod v filozofijo. — 3. Dr. Simon Dolar: Kako dvignemo ljudsko izobrazbo in vzgojo. — 4. Regina Gobec: Psihologija čustva in psihofizični proces. — 5. Žgeč: Branjo: Pijančevanje, družba in vzgoja. — 6. Mirko V. Sadar: Kako zbudimo umetniški čut v

otroku. — 7. E. Kukovčeva: Spominsko uovrščenje učne snovi. — 8. Slovtvo. — 9. Časopisni vpogled. — 10. To in ono.

Ustava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zbirka zakonov snopič I. v Ljubljani 1921. Založila Tiskovna zadruga. Cena 12 K, po pošti 1 K več. Pravkar je izšla »Vidovdanska ustava«, katere se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Dr. Ivan Tavčar Zbrani spisi. VI. zvezek, uredil dr. Ivan Prijatelj. V Ljubljani 1921. Izdala in založila Tiskovna zadruga. Strani 435. Cena 74 K, po pošti 5 K več.

V zbirki slovenskih pisateljev, ki jo izdaja Tiskovna zadruga, je pravkar izšel I. zvezek Tavčarjevih zbranih spisov, ki jih ureja dr. Ivan Prijatelj. Knjiga je izšla baš za 70letnico pisatelja in prinaša poleg urednikovega uvoda in njegovih opomb Tavčarjevi najboljši deli iz zadnje dobe »Cvetje v jeseni« in »Visoško kroniko«, ki sta vzbudila splošno pozornost in priznanje, ko sta izhajala v »Ljubljanskem Zvonu«. Tiskovna zadruga se dr. Tavčarju ni mogla lepše odločiti — kakor, da je začela izdajati njegove zbrane spise, kateri so urejeni po istih načelih in na enak način kot druga izdaja Jurčičevih zbranih spisov.

Da je izdaja res prvovrstna, pove že ime urednikovo. Knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Ilustrovani, poljudno - znanstveni mesečnik Vrh Razglednika. O prvi številki je U. T. napisal jako ugodno kritiko in isto moramo reči o drugem sešitku, ki se sedaj razpošilja. Veseti ga bodo posebno naši planinci, ker jih bo iznenadil s krasno planinsko panoramo. V tej številki jo je šele polovico, cela obstoji iz štirih delov in bo hkrati lepa stenska slika, ker prodaja list tudi posamezne podobe ako se naroče v zadostnem številu.

Sonetov imamo zopet dva venca, kar bi se marsikomu zdelo le nekoliko preveč; ker je pa vseh vencev 14, je moralo uredništvo v prvih dveh številkah priobčiti po dva. O sonetih bomo govorili, ko izide cel sonetni venec. Za danes opozarjamo svoje tovariše in tovarišice na pojasnila, posebno na oni del, kjer primerja osolnčje z daljavami na Zemlji; kolikor nam znano, je to prvi slučaj na tako priprost in razumljiv način razlagati razsežnosti nočnega neba. Pojasnila bodo naši šolniki z zanimanjem čitali in prav lahko uporabljali v šoli.

Ostali članki so v okviru mesečnikovega programa; vsebine ne navajamo, čitatelji naj je sami pregledajo, ne bode jim žal! Sploh prav

toplo priporočamo list staršem z srednješolsko mladino, pa tudi naši šolski sveti naj se zga-nejo za šolske knjižnice! Mesečno 25 K za tak zvezek je jako nizka cena in odtehta tri druge. V naših čitalnicah ga ne sme manjkati. List ima svojo bodočnost, ker je nepristranski in strogo stvaren. Podpirajmo ga. To pot so priložene poličnice. Upravništvo je v Mariboru, Slov. ulica štev. 15. M.

Za rezervni sklad UJU. — Poverjeništvu Ljubljana. Prostovoljni organizacijski davek — 1921. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918. 12. izkaz.

Po 140 K: Učitelstvo — Borovnica. Prispevali so: Žirovnik Janko 40 K, po 20 K pa: Smolte Izidor, Marija Chladkova, Marija Petričeva, Ida Papierjeva, Marija Antončičeva. Po 30 K: Učitelstvo — Vučja vas, pošta Križovci. Po 20 K: G. T. našel in podaril. — Današnji izkaz 190 K. Prej izkazanih 21.158 K. Skupaj 21.348 K.

Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in založba UJU — poverjeništvu Ljubljana. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Kontrolne knjižice

za obrtne nadaljevalne in gimnazijske šole se dobe v Učiteljski tiskarni komad po 3 K.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

RISANKE

iz finega risalnega papirja 8 listov, z lepim ovitkom à K 4.—.

razprodaja
Učiteljska tiskarna
v Ljubljani.

Pri večjem naročilu popust!

Oglas.

Vsem šolskim vodstvom!

Priporoča se naročiti čimprej za bodočo šolsko sezono črnilni ekstrakt »EFESIN« ki daje najboljše in najcenejše šolsko črnilo. Ako bi katero šolsko vodstvo dvomilo o dobri kvaliteti tega črnila, se lahko obrne na šolsko vodstvo na Vrhniki za pojasnila. Cena je za 1 kg ekstrata, ki da od 40—70 l. Ia črnila 350 K prosto poštine. Doza pol kg stane 200 K franko. Za male šole nudim 1 karton 24 vrečic vsaka za 1 četrt l. črnila za 72 K.

Za cenj. naročila se priporoča
Rudolf Cotič, Vrhnika.

Učimo se srbohrvaščine!

V ta namen nam bo najbolje služilo dr. Josipa Menceja

Kratka srbska gramatika in čitanka.

ki jo je založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani in se dobiva v knjigarni Učiteljske tiskarne komad po 9 kron.

Izšle so:

„Narodne himne in domorodne pesmi za mladino“.

Priredil Fran Marolt, učitelj v Ljubljani. Cena 5 K. Dobe se v Učiteljski knjigarni.

GALERIJA NAŠIH MOŽ.

Po originalih akad. slikarja prof. Koželja je začela Učiteljska tiskarna izdajati portrete naših mož.

Ravnokar so izšli v dvobarvnem tisku: Valentin Vodnik, Anton Martin Slomšek, Josip Stritar. Velikost: 47 × 61. — Cena vsaki sliki 3 din. (ovoj in poština posebe). Slike so namenjene šolam, društvom, javnim lokalom, zasebnikom.

Naročila sprejema in izvršuje

Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani,
Franciščanska ulica št. 6.

Za našo mladino!

Najprimernejša darila otrokom so mladinske knjige. V ta namen priporoča **Učiteljska knjigarna** v prvi vrsti one mladinske spise, ki jih je založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«, in sicer:

Engelbert Gangl: Spisi za mladino, I., II., III., IV., V., VI. zvezek po	12—
Andrej Rapè: I., II., III., V., VI. zvezek po	12—
Mišjakov Julče: I., II., III., IV., V., VI. zvezek po	12—
Ivo Trošt: Moja setev. Spis za mladino, I. in II. zvezek po	12—
Pav. Flerè: Iz mladih let. Spis za mladino, I. in II. zvezek po	12—
Babica pripoveduje. Spis za mladino po	12—
Marko Šenjanin: Slovenski Robinson	15—
Nadalje:	
Rab. Tagore: Povestice	12—
Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi	30—
Cvetko Golar: Prelepa Vasiljca	12—
Bob za mladi zob (pesmice)	12—
Dr. Ivan Lah: Dore	10—
Oton Župancič: Sto ugank (pesmice)	3—
Mark Twain: Mali klatež	brož. K 26— vez. K 32—
Franco Rojec: Tončkovo sanje (igrice)	20—
Ewald Bolka: Dvonožec	K 50—
Fran Levstik: Martin Krpan	20—
Ivan Albrecht: Mlada groda (pesmice)	40—
Jos. Pavčič: Našim malčkom (Malim pianistom)	40—
Nemcova: Češke pravljice (II. zvezek)	K 11—
France Bevč: Pastirčki pri kresu in plesu	12—
op. z A. erinjak	20—

Razen tega vse šolske potrebščine, kakor zvezke in risanke lastnega izdelka, svinčnike, peresnike, peresa, radirke, vse po najnižjih cenah. — Solske pušice (peresnice) po K 5.—, 6.—, 8/40. 9.—, 25.—, 30.—.

Novo! Fran Levstik, zbrani spisi za mladino. Priredila: Fr. Erjavce in P. Flerè. Ilustroval: Anton Koželj. **Novo!**
Broš. 46 K, elegantno vez. 54 K.

Šolski list. Od šolskega lista je na razpolago samo še 3. štev. II. stopnje (Rapè) cena 14 K in 2. štev. III. stopnje (Flerè) cena 14 K.

V prid Učiteljskemu konviktu:

Žirovnik: Narodne pesmi, I. II. in III. stopnja cena 5 K.
Marolt: Narodne himne in domorodne pesmi za mladino.

Te himne so odobrene od višj. šol. sveta za šolsko uporabo.

K. Wider: Moje prvo berilo. Sedmi natisk, 12 kron.

Izšla je brošura:

Zbirka važnejših novih naredb in odredb za ljudske in meščanske šole ter učiteljišča v Sloveniji.

Sestavil: Fr. Fink, okr. šol. nadzornik.
I. zvezek. (Od prevrata do konca l. 1920.)

To zelo potrebno, pregledno in praktično sestavljeno knjižico, priporočamo najtopleje vsem okrajnim in krajnim šolskim svetom, ravnateljstvom učiteljišč in meščanskih šol, šolskim vodstvom in vsemu učiteljsstvu. Cena 5 D.

Dobiva se v knjigarni Učiteljske tiskarne.

Učiteljska tiskarna r. z. z. o. z. v Ljubljani
je izdala in založila knjigo:

Pavel Kunaver:

Na planine.

S 16 slikami. Cena 50 K.

Knjiga je nepogrešljiva za vsakega turista, potrebna za vse, ki se hočejo posvetiti turisti, zanimiva za vsakogar, ki ima le količkaj čuta za krasote našega divnega planinskega sveta. Brez nje ne sme biti nobena šolarska, ne učiteljska knjižnica, ker vzbuja ljubezen do domovine. Vzemite jo v roke in čitajte jo! Preverili se boste, da je na slovenskem književnem trgu malo takih knjig kakor je ta.

Učiteljska knjigarna v Ljubljani

priporoča naslednje nove knjige:

Dolina solz E. Gangl, tri enodejanke: I. Dva svetova. II. Dediščina. III. Trpini. Trdo vez. K 18.—.

Otroški oder Drugi predelani natfs. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtev in ljudskih šol. Broš. K 16.—.

H. PODKRAJŠEK: Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte. Broš. 12 K.

Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas.

Spisal MIHAEL PRESL, prof. na državni obrtni šoli v Ljubljani, broš. K 14.—.